

УДК 378.147:81'25:614.8

DOI <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2026-19.12>

## ФОРМУВАННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕРЕКЛАДАЧА У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ (АНГЛІЙСЬКА/УКРАЇНСЬКА ПАРА)

Маланюк Марія Степанівна

старший викладач кафедри іноземних мов та перекладознавства  
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності  
вул. Клепарівська, 35, Львів, Україна  
<https://orcid.org/0000-0002-1290-0407>

У статті досліджено методологічні особливості навчання галузевого перекладу для мовної пари англійська/українська у сфері цивільного захисту у зіставленні з навчанням іноземної мови. Актуальність дослідження зумовлена зростанням потреби у висококваліфікованих перекладачах, здатних забезпечувати точну та оперативну міжмовну комунікацію в умовах надзвичайних ситуацій, обмеженого часу та підвищеної відповідальності. Метою статті є виявлення методологічних відмінностей між зазначеними видами навчання через призму специфіки перекладацької компетентності перекладачів (для мовної пари англійська/українська). У роботі проаналізовано сучасні теоретичні підходи до розуміння перекладацької компетентності, а також окреслено внесок українських дослідників у розвиток цієї проблематики. Встановлено, що перекладацька компетентність у сфері цивільного захисту є інтегрованою багаторівневою системою, яка охоплює білінгвальну, термінологічну, жанрово-стилістичну, стратегічну, інструментальну та професійну компетенції. Доведено, що саме їхня взаємодія забезпечує адекватність, точність і функціональну відповідність перекладу в умовах кризової комунікації. Особливу увагу приділено термінологічній компетентності як базовому компоненту, що забезпечує точність перекладу спеціалізованих текстів. Обґрунтовано доцільність застосування комплексу методологічних підходів, зокрема комунікативного, автентичного, корпусного, технологічно орієнтованого та принципу поступового ускладнення, які у взаємодії сприяють ефективному формуванню перекладацької компетентності. Запропоновано термінологічно спрямовані вправи (ідентифікація термінів, створення тематичних глосаріїв), що інтегрують аналітичні, дослідницькі та цифрові навички. Доведено, що використання електронного навчального середовища підвищує ефективність засвоєння спеціалізованої лексики та розвитку професійних умінь. Результати дослідження підтверджують необхідність розробки спеціалізованих методик навчання перекладу у сфері цивільного захисту з урахуванням її термінологічної, жанрової та функціональної специфіки.

**Ключові слова:** лінгвістична перекладацька компетентність, мовна пара англійська/українська, переклад у сфері цивільного захисту, термінологічні вправи, методика навчання перекладу, комунікативний/корпусний підхід, галузевий переклад.

**Постановка проблеми в загальному вигляді та обґрунтування її актуальності.** У сучасному освітньому та професійному просторі спостерігаємо зростання потреби у висококваліфікованих перекладачах, здатних ефективно працювати в умовах обмеженого часу, інформаційного переважання та підвищеної відповідальності. Особливої актуальності ця проблема набуває у сфері цивільного захисту, де перекладацька діяльність безпосередньо пов'язана з оперативним реагуванням на надзвичайні ситуації, міжвідомчою та міжнародною комунікацією, а також забезпеченням точного й адекватного передавання критично важливої інформації.

Специфіка перекладу у сфері цивільного захисту полягає у необхідності швидкого опрацювання текстів різних жанрів, від офіційних інструкцій і нормативних документів до термі-

нових повідомлень і оперативних вказівок. Це вимагає не лише високого рівня володіння іноземною мовою, а передусім сформованої лінгвістичної компетентності перекладача, зокрема в аспектах термінологічної точності, лексикограматичної адекватності та дискурсивної відповідності.

Водночас методика навчання перекладу у зазначеній галузі залишається недостатньо розробленою та часто ототожнюється з методами викладання іноземної мови. Такий підхід є методологічно обмеженим, оскільки галузевий переклад передбачає інший рівень мовної підготовки (не нижче B2) та орієнтацію не лише на засвоєння мовних знань, а на формування здатності до їхнього оперативного й функціонально зумовленого застосування у професійній діяльності. Крім того, у традиційних курсах перекладу недостатньо уваги приділяють сис-

темному опрацюванню галузевої термінології та розвитку стратегій перекладацького аналізу, що ускладнює формування цілісної лінгвістичної компетентності. Отже, **актуальність дослідження** зумовлена необхідністю теоретичного осмислення та практичного впровадження ефективних підходів до формування лінгвістичної компетентності перекладача у сфері цивільного захисту, що забезпечить підготовку фахівців, здатних адекватно діяти в умовах професійного та комунікативного виклику.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Проблема формування перекладацької компетентності є однією з ключових у сучасному перекладознавстві та методиці навчання перекладу. У науковому дискурсі її розглядають як багатоконпонентне утворення, що охоплює лінгвістичні, когнітивні, стратегічні та соціокультурні аспекти. Однією з найбільш впливових моделей перекладацької компетентності є модель перекладацької компетентності дослідницької групи PACTE, у межах якої компетентність трактують як інтегративну систему підкомпетентностей, зокрема білінгвальної, стратегічної та інструментальної (PACTE, 2003). Як зазначають дослідники, “translation competence is the underlying system of knowledge and skills needed to be able to translate” (PACTE, 2003, p. 44), що підкреслює системну природу цього явища. Водночас білінгвальна підкомпетентність, яка охоплює лексичні, граматичні та прагматичні знання, становить основу лінгвістичної компетентності перекладача.

Подальший розвиток теоретичних засад перекладацької компетентності представлено у працях зарубіжних дослідників. Так, А. Пим розглядає перекладацьку компетентність як здатність до вибору оптимального варіанту перекладу в умовах варіативності, наголошуючи, що “the ability to generate and select from among alternatives is central to translation competence” (Pym, 2010, c. 18). Д. Джайл у “моделі зусиль” підкреслює когнітивне навантаження перекладача та необхідність ефективного розподілу ресурсів уваги. К. Шефнер та Дж. Хауз акцентують увагу на функціонально-комунікативному підході до перекладу, де важливою вважають відповідність тексту перекладу комунікативній меті. М. Бейкер і Дж. Мандей наголошують на ролі дискурсивного контексту, зазначаючи, що переклад передбачає не лише передачу значення, а й відтворення функціональних і прагматичних характеристик тексту (Baker, 2018; Munday, 2016).

В українському науковому просторі значний внесок у дослідження перекладацької компетентності зробили Т. Кияк, В. Карабан,

Л. Черноватий. Зокрема, В. Карабан акцентує увагу на лінгвістичних труднощах перекладу та необхідності врахування міжмовних відмінностей, зокрема на рівні лексики й граматики. Т. Кияк підкреслює значення термінологічної точності у спеціалізованому перекладі, тоді як Л. Черноватий обґрунтовує доцільність інтегративного підходу до навчання перекладу, спрямованого на поєднання мовної та професійної підготовки.

Методологічні студії сьогодення сфокусовані на принципах комунікативності, автентичності, інтегративності та поступового ускладнення навчального матеріалу, зокрема, і у методології укладання навчальних посібників для підготовки перекладачів (Радецька, 2025). Так, емпіричні результати апробації навчального посібника *Switch Over. Part 4* засвідчили значне зростання рівня володіння письмовим перекладом (з 45% до 72%) та усним перекладом (з 31% до 64%), що підтверджує ефективність системного підходу до розвитку перекладацької компетентності, важливість структурування навчального матеріалу у блоки (Lead-in, Translation Warm-up, Use of Language, Interpretation, Translation, Study Skills, Self-study Activities), які стимулюють аналітичне мислення та формують термінологічну компетентність (Радецька, 2025).

У сфері галузевого перекладу розвиток термінологічної компетентності перекладачів слугує об'єктом активного наукового осмислення. Результати досліджень електронних курсів, реалізованих на базі дистанційних платформ, засвідчують ефективність інтеграції цифрових технологій у процес підготовки перекладачів і формування їхньої термінологічної компетентності (Kalay, 2020). Водночас викладання галузевої термінології як складової практичної підготовки філологів-перекладачів передбачає збалансоване поєднання теоретичних знань і практичних навичок роботи з фаховою лексикою. Так, у царині навчання машинного перекладу акцент зміщено на необхідність впровадження сучасних технічних засобів і прийомів у підготовку майбутніх перекладачів (Bogush, 2019). Більше того, вплив цифрових технологій на перекладацьку освіту змушує дослідників розглядати перекладацькі навички та вміння крізь призму трансформації освітнього процесу, що зумовлює адаптацію традиційних методик до нових технологічних умов (Marczak, 2018).

Підготовка перекладачів в Україні також зазнає переосмислення: аналіз національної освітньої практики засвідчує необхідність модернізації навчальних програм відповідно до

сучасних вимог ринку праці, а також посилення уваги до формування комунікативної/лінгвістичної компетентності майбутніх перекладачів (Лемешко, 2021).

Здобутки сучасних студій з перекладознавства засвідчують, що лінгвістична компетентність перекладача є складною багаторівневою системою, яка охоплює лексико-семантичні, граматичні, стилістичні і дискурсивні аспекти. Особливого значення набуває термінологічна компетентність, позаяк саме вона забезпечує точність перекладу спеціалізованих текстів. Як зазначає Bowker (2002), використання корпусів і термінологічних баз даних «enhances consistency and accuracy in specialized translation» (р. 67) є особливо важливим у галузевому перекладі. Водночас аналіз наукових праць засвідчує, що проблема формування лінгвістичної компетентності перекладача у вузькоспеціалізованих сферах, зокрема у сфері цивільного захисту, залишається недостатньо розробленою. Більшість досліджень має узагальнену природу, позаяк вони не враховують специфіку кризової комунікації, термінологічної складності та полісемії термінів та часових обмежень. Це викликає потребу у створенні спеціальних методик, орієнтованих на розвиток лінгвістичної компетентності перекладачів у певному професійному середовищі, зокрема і у сфері цивільного захисту.

**Формулювання мети і завдань статті.** *Мета* цієї статті – виявити методологічні відмінності між навчанням іноземної мови та навчанням галузевого перекладу у сфері цивільного захисту через специфіку перекладацької компетентності. Для досягнення цієї мети необхідно виконати такі *завдання*: проаналізувати сучасні теоретичні та методологічні засади навчання іноземної мови і галузевого перекладу у сфері цивільного захисту та зіставити зміст і методи навчання іноземної мови та галузевого перекладу у сфері цивільного захисту; виявити ключові методологічні відмінності та сформулювати практичні рекомендації (комплекс вправ) щодо навчання галузевого перекладу у сфері цивільного захисту.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Сфера цивільного захисту відрізняється складною термінологією, високими вимогами до точності перекладу, швидким опрацюванням великої кількості документації та роботою в стресових умовах. Це зумовлює створення таких методів навчання перекладу, які спеціалізуються на навчанні усіх складових перекладу від вибору адекватного відповідника-терміна до відтворення структури тексту, застосування пе-

рекладацьких стратегій, технічних інструментів та елементів психофізіології. Переклад у сфері цивільного захисту у парі англійська/українська мови є особливо важливий, позаяк англійська є мовою міжнародних протоколів, стандартів і документації провідних організацій, таких як ООН, НАТО, Європейський Союз, Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця, тоді як українська, окрім того, що є однією з Європейських мов, виступає робочою мовою національної системи цивільного захисту України.

Більше того, існує низка екстралінгвістичних факторів, які визначають актуальність вивчення перекладацької пари англійська/українська у сфері цивільного захисту: збільшення кількості надзвичайних ситуацій і міжнародної співпраці відповідно збільшило потребу в кваліфікованих перекладачах у цій сфері; недостатність методичних матеріалів для навчання спеціалізованого перекладу в цій галузі; некоректність застосування загальних принципів перекладацької дидактики до галузі цивільного захисту через її унікальний термінологічний запас, різні жанри документів та особливі умови професійної діяльності.

Серед лінгвістичних факторів варто зазначити відсутність системи вправ для навчання перекладу у галузі цивільного захисту, особливо для мовної пари англійська/українська. Окрім того, більшість наукових розвідок фокусуються на загальних принципах навчання перекладу або на інших спеціалізованих галузях (юридичний, медичний, технічний переклад), тоді як специфіка цивільного захисту з його унікальною термінологією, жанровим розмаїттям документів та особливими умовами професійної діяльності залишається недостатньо дослідженою. Тому, доречно звернути увагу на особливості формування перекладацької компетентності саме у цій сфері.

Загальновідомо, що перекладацька компетентність охоплює суму знань, навичок, умінь та особистісних якостей, потрібних для успішної професійної діяльності перекладача. У сфері цивільного захисту переклад має свої особливості, що зумовлені специфікою цієї галузі.

Серед важливих компонентів перекладацької компетентності у сфері цивільного захисту можна виділити такі:

– білінгвальна компетентність, яка передбачає високий рівень володіння англійською мовою оригіналу та українською мовою перекладу, включаючи розуміння граматичних, лексичних, стилістичних і прагматичних особливостей обох мов;

– термінологічна компетентність у галузі цивільного захисту, уможливує відмінне розуміння термінологічних систем обох мов, здатність працювати з термінологічними ресурсами, здатність ідентифікувати, аналізувати та перекладати терміни відповідно до контексту;

– жанрово-стилістична компетентність охоплює стилістичні особливості документів цивільного захисту, розуміння структури та функцій різних типів текстів, таких як протоколи, інструкції, звіти та стандарти, а також вміння адекватно перекладати ці знання;

– стратегічна компетентність має на меті здатність планувати процес перекладу, шукати найкращі методи та прийоми перекладу, вирішувати проблеми з перекладом і приймати розумні рішення в умовах невизначеності;

– інструментальна компетентність передбачає використання сучасних інформаційних технологій та інструментів перекладача, таких як CAT-tools, термінологічні бази даних, електронні словники, корпуси текстів і машинний переклад.

Професійна компетентність забезпечує професійне знання галузі цивільного захисту, міжнародних і національних стандартів, протоколів і процедур, розуміння концептуальних основ управління надзвичайними ситуаціями.

Отже, перекладацька компетентність у сфері цивільного захисту постає як *інтегрована, багаторівнева* система взаємопов'язаних компонентів, де кожен із них виконує не ізольовану, а *синергійну функцію* в забезпеченні адекватності та ефективності перекладу. Білінгвальна й термінологічна компетентності формують базис точності передачі змісту, тоді як жанрово-стилістична забезпечує відповідність тексту нормам професійного дискурсу. Стратегічна та інструментальна компетентності визначають процесуальну ефективність перекладу в умовах обмеженого часу, інформаційної невизначеності та високої відповідальності, характерних для сфери цивільного захисту. Водночас професійна компетентність інтегрує галузеві знання, що уможливує не лише формально правильний, а й функціонально адекватний переклад, орієнтований на практичне застосування в ситуаціях надзвичайного реагування.

Таким чином, перекладацька компетентність у цій сфері набуває ознак *спеціалізованої професійної моделі*, в якій важливою є здатність до швидкої мобілізації знань, точності терміновживання та прийняття перекладацьких рішень у ризикогенних комунікативних умовах. Це зумовлює необхідність цілеспрямованого формування зазначених компетентностей у

процесі підготовки фахівців із урахуванням міждисциплінарного, контекстуального та дидактичного підходів.

Формування перекладацької компетентності перекладачів відбувається через створення системи вправ для її покращення та розширення у сфері цивільного захисту, базуючись на поєднанні кількох методологічних підходів, які взаємодоповнюють один одного й сприяють всебічному розвитку всіх компонентів цієї компетентності.

Так, комунікативний підхід сфокусований на функціональній природі перекладу як виду міжмовної та міжкультурної комунікації, позаяк комунікативність визначають як один із ключових принципів побудови навчальних матеріалів для підготовки перекладачів (Радецька, 2025). У сфері цивільного захисту комунікативний підхід передбачає, що практичні вправи для перекладу повинні враховувати комунікативну мету документів, їхніх адресатів, контекст використання та комунікативний ефект, який необхідно досягти.

Принцип автентичності виявляється через використання у навчанні справжніх документів і матеріалів, що застосовуються в професійній практиці цивільного захисту. Автентичність навчального матеріалу є важливою умовою ефективного формування перекладацької компетентності (Радецька, 2025). Це означає, що вправи для перекладу повинні базуватися на реальних документах міжнародних організацій (ООН, НАТО, ЄС), національних служб цивільного захисту, міжнародних стандартах та протоколах.

Принцип поступового ускладнення робить можливим структурування навчального матеріалу від простого до складного, від окремих елементів до цілісних текстів, від керованих вправ до автономної діяльності. Його ефективність сприяє значному підвищенню рівня перекладацької компетентності студентів (Радецька, 2025).

Корпусний підхід передбачає використання корпусів текстів для аналізу мовних явищ, вивчення термінології у контексті, виявлення типових колокацій та мовних патернів. Сучасні корпусні дослідження демонструють ефективність методів корпусної лінгвістики у навчанні спеціалізованого перекладу для мовної пари англійська/українська.

Технологічно орієнтований підхід передбачає інтеграцію сучасних інформаційних технологій у процес навчання перекладу. Ефективність використання електронних освітніх платформ, зокрема систем дистанційного навчання, під-

тверджується їхнім значним внеском у формування термінологічної компетентності майбутніх перекладачів (Kalay, 2020).

Проте цивільний захист як галузь професійної діяльності перекладача має низку специфічних характеристик, які необхідно враховувати під час розробки вправ для підготовки перекладачів у цій сфері:

1. Термінологічна специфіка, позаяк сфера цивільного захисту характеризується високим ступенем термінологізації. Термінологія включає назви типів надзвичайних ситуацій (*natural disaster, man-made disaster, technological disaster*), організаційних структур (*emergency operations center, incident command system*), процедур (*evacuation, sheltering-in-place, search and rescue*), обладнання та засобів захисту (*personal protective equipment, decontamination equipment*), документів (*emergency response plan, situation report, after-action review*) тощо.

2. Міжнародна стандартизація: багато термінів та концепцій цивільного захисту стандартизовані на міжнародному рівні (наприклад, у документах ООН, НАТО, ISO), що вимагає знання офіційних термінологічних відповідників та розуміння концептуальних систем.

3. Жанрове розмаїття, позаяк документи цивільного захисту представлені різноманітними жанрами, як-от: нормативно-правові акти, стандарти, протоколи, інструкції, плани реагування, ситуаційні звіти, інформаційні бюлетені, навчальні матеріали, наукові публікації. Кожен жанр має свої структурні, стилістичні та функціональні особливості.

4. Часові обмеження: перекладачі у сфері цивільного захисту часто працюють в умовах обмеженого часу, особливо під час активної фази реагування на надзвичайну ситуацію, що вимагає високої швидкості роботи без втрати якості.

5. Стресові умови: робота перекладача може відбуватися в стресових умовах (під час або безпосередньо після надзвичайної ситуації), що вимагає емоційної стійкості та здатності зберігати концентрацію.

Врахування вищезгаданих особливостей вважаємо необхідним для створення ефективної системи вправ, що готують перекладачів у галузі цивільного захисту як до передачі змісту, стилю, так і до залишатися витривалими та спокійними у стресовій ситуації.

Так, термінологічні вправи спрямовані на формування термінологічної компетентності – здатності ідентифікувати, розуміти, аналізувати, систематизувати та адекватно перекладати галузеву термінологію цивільного захисту. Вивчення і засвоєння термінології вважаємо важливою

складовою практичної підготовки перекладачів і потребує збалансованого поєднання теоретичних знань і практичних навичок (Richter, 2018). Більше того, термінологічна компетентність слугує фундаментом для розвитку інших компонентів перекладацької компетентності, позаяк точне розуміння та переклад термінів є необхідною умовою адекватного перекладу спеціалізованих текстів.

Варто наголосити, що систематична робота з термінологією в електронному навчальному середовищі демонструє високу ефективність і сприяє не лише засвоєнню спеціалізованої лексики, а й розвитку навичок самостійної роботи та цифрової компетентності майбутніх перекладачів (Kalay, 2020). Нижче наведемо приклади таких вправ.

### 1. Вправи на ідентифікацію термінів

Мета: розвинути здатність розпізнавати терміни у тексті, відрізнити їх від загальноживаної лексики, ідентифікувати багатокомпонентні терміни та термінологічні словосполучення.

Приклад вправи 1: Ідентифікація термінів у тексті

Інструкція: *Прочитайте фрагмент англomовного документа з цивільного захисту. Підкресліть усі терміни та термінологічні словосполучення. Класифікуйте їх за тематичними групами (типи надзвичайних ситуацій, організаційні структури, процедури, обладнання).*

Текст:

*The Emergency Operations Center (EOC) was activated at 0600 hours following the earthquake. The Incident Commander initiated the Incident Command System (ICS) and established the command post at the designated location. Search and rescue teams were deployed to the affected areas. The logistics section coordinated the distribution of personal protective equipment (PPE) to first responders. Evacuation procedures were implemented for residents in the high-risk zone. The public information officer prepared situation reports for dissemination to the media and the public.*

Очікувана відповідь:

Організаційні структури: Emergency Operations Centre (EOC), Incident Command System (ICS), command post, search and rescue teams, logistics section

Посади/полі: Incident Commander, first responders, public information officer

Процедури: evacuation procedures

Обладнання: personal protective equipment (PPE)

Документи: situation reports

Типи НС: earthquake

Методичний коментар: Ця вправа розвиває навички швидкого сканування тексту та ідентифікації термінологічних одиниць, що є важливою передумовою для подальшої роботи з термінологією. Викладач може варіювати складність текстів, поступово збільшуючи їх обсяг та термінологічну насиченість.

### **Приклад вправи 2: Створення тематичного глосарію**

Інструкція: На основі наданих автентичних документів (стандарт ISO 22300:2021 "Security and resilience – Vocabulary", фрагменти документів FEMA, матеріали ДСНС України) створіть двомовний (англійсько-український) тематичний глосарій з теми «Типи надзвичайних ситуацій та їх класифікація». Глосарій повинен містити щонайменше 30 термінів. Для кожного терміна надайте:

Термін англійською мовою

Український відповідник

Дефініцію англійською мовою (з посиланням на джерело)

Дефініцію українською мовою (з посиланням на джерело)

Приклад використання у контексті (англійською та українською)

Примітки (якщо необхідно)

Методичний коментар: Створення глосарію є комплексною вправою, що інтегрує навички пошуку інформації, аналізу термінології, роботи з дефініціями та контекстами. Як зазначається у дослідженнях, виконання термінологічних проєктів є ефективним засобом формування професійних компетентностей майбутніх перекладачів. Викладач може запропонувати студентам використовувати спеціалізоване програмне забезпечення для управління термінологією (наприклад, SDL MultiTerm, memoQ Term Base) або створити глосарій у форматі електронної таблиці.

Таким чином, системна інтеграція термінологічно орієнтованих вправ в електронному навчальному середовищі забезпечує комплексний розвиток перекладацької компетентності, поєднуючи формування спеціалізованої лексичної бази з розвитком аналітичних, дослідницьких і цифрових навичок. Вправи на ідентифікацію термінів та створення те-

матичних глосаріїв демонструють високу дидактичну ефективність, оскільки сприяють не лише засвоєнню термінологічних систем, а й формуванню вмінь працювати з автентичними джерелами, структурувати професійні знання та застосовувати їх у контексті галузевої комунікації. Це підтверджує доцільність використання таких завдань як ключового інструменту підготовки перекладачів у сфері цивільного захисту.

**Висновки та перспективи подальших досліджень.** Проведене дослідження засвідчило, що навчання галузевого перекладу у сфері цивільного захисту має принципово іншу методологічну природу порівняно з навчанням іноземної мови, оскільки орієнтоване не лише на засвоєння мовної системи, а передусім на формування здатності до її функціонально зумовленого використання в умовах професійної комунікації. Доведено, що перекладацька компетентність у цій сфері є інтегрованою багаторівневою системою, у якій ключову роль відіграють термінологічна, білінгвальна, жанрово-стилістична, стратегічна, інструментальна та професійна складові. Особливості перекладу у сфері цивільного захисту, термінологічна насиченість, міжнародна стандартизація, жанрове розмаїття, часові обмеження та стресові умови зумовлюють необхідність розробки спеціалізованих підходів до підготовки перекладачів. Обґрунтовано ефективність поєднання комунікативного, автентичного, корпусного та технологічно орієнтованого підходів, а також доцільність використання системи термінологічно спрямованих вправ як базового інструменту формування перекладацької компетентності.

**Перспективи подальших досліджень** вбачаємо у розробленні цілісних навчально-методичних комплексів для підготовки перекладачів у сфері цивільного захисту з урахуванням різних видів перекладу (усного, письмового, аудіовізуального). Доцільним видається також емпіричне дослідження ефективності запропонованих вправ на основі експериментального навчання, а також розширення корпусної бази текстів цивільного захисту для мовної пари англійська/українська.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Володько А. М. Методика навчання майбутніх перекладачів усного послідовного науково-технічного перекладу. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Педагогіка та психологія.* № 28. 2018. С. 41–47.
2. Радецька С., Мілова О. Методичні засади укладання та апробації навчального посібника Switch Over. Part 4. *Study Guide To Translation and Interpretation.* № 16. 2025. DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17187854>
3. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. 3rd ed. Routledge, 2018. 370 p.

4. Bohush A. M., Korolova T. M., Popova O. V. Teaching machine translation to the students majoring in the humanities. *Information Technologies and Learning Tools*. Vol. 71 (3). 2019. P. 124–136.
5. Bowker L. *Computer-Aided Translation Technology: A Practical Introduction*. University of Ottawa Press, 2002. 185 p.
6. Chernovaty L. *Methods of Teaching Translation*. Vinnytsia: Nova Knyha, 2013. 376 p.
7. Gile D. *Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training*. Revised ed. John Benjamins, 2009. P. 263–265.
8. House J. *Translation Quality Assessment: Past and Present*. Routledge, 2015. 160 p.
9. Kalay D., Fedorenko S., Guryeyeva L., Kolomiets S. Forming students' terminological competence in the Moodle-based e-learning course. *Advanced Education*. № 16. 2020. P. 104–111.
10. Karaban V. *Translation from Ukrainian into English*. Nova Knyha, 2004.
11. Kyiak T. *Theory and Practice of Translation*. Kyiv: Lybid, 2006. 592 p.
12. Munday J. *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*. 4th ed. Routledge, 2016. 395 p.
13. PACTE. Building a translation competence model. *Meta*. Vol. 48 (1–2). 2003. P. 43–66.
14. Pym A. *Exploring Translation Theories*. Routledge, 2010. 193 p.
15. Schäffner C. *Rethinking Translation*. Routledge, 2012. P. 866–883.
16. Zorivchak R. *Realii i pereklad*. Lviv: LNU, 2005.
17. Marczak M. Translation pedagogy in the digital age. How digital technologies have been altering translator education. *Angles. New Perspectives on the Anglophone World*. № 7. 2018.

#### REFERENCES

1. Bohush, A. M., Korolova, T. M., & Popova, O. V. (2019). Teaching machine translation to the students majoring in the humanities. *Information Technologies and Learning Tools (Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia)*, 71(3), 124–136.
2. Kalay, D., Fedorenko, S., Guryeyeva, L., & Kolomiets, S. (2020). Forming students' terminological competence in the Moodle-based e-learning course. *Advanced Education*, 16, 104–111.
3. Marczak, M. (2018). Translation pedagogy in the digital age: How digital technologies have been altering translator education. *Angles. New Perspectives on the Anglophone World*, 7.
4. Radetska, S., & Milova, O. (2025). *Metodychni zasady ukladannia ta aprobatsii navchalnoho posibnyka Switch Over. Part 4. Study Guide to Translation and Interpretation u pidhotovtsi maibutnikh perekladachiv* [Methodological principles of compiling and testing the textbook Switch Over. Part 4. Study Guide to Translation and Interpretation in translator training]. DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17187854> [in Ukrainian]
5. Volodko, A. M. (2018). *Metodyka navchannia maibutnikh perekladachiv usnogo poslidovnoho naukovo-tekhnichnoho perekladu* [Methodology of teaching future interpreters of consecutive scientific and technical translation]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho linhvistychnoho universytetu. Serii: Pedagogika ta psykholohiia*, 28, 41–47. [in Ukrainian]
6. Baker, M. (2018). *In Other Words: A Coursebook on Translation* (3rd ed.). Routledge, 370 p.
7. Bowker, L. (2002). *Computer-Aided Translation Technology: A Practical Introduction*. University of Ottawa Press, 185 p.
8. Chernovaty, L. (2013). *Metodyka vykladannia perekladu*. [Methods of Teaching Translation] Vinnytsia: Nova Knyha, 376 p. [in Ukrainian]
9. Gile, D. (2009). *Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training* (Revised ed.). John Benjamins, 263–265.
10. House, J. (2015). *Translation Quality Assessment: Past and Present*. Routledge, 160 p.
11. Karaban, V. (2004). *Translation from Ukrainian into English*. Nova Knyha.
12. Kyiak, T. (2006). *Teoriia i praktyka perekladu*. [Theory and Practice of Translation] Kyiv: Lybid, 592 p. [in Ukrainian]
13. Munday, J. (2016). *Introducing Translation Studies: Theories and Applications* (4th ed.). Routledge, 395 p.
14. PACTE. (2003). Building a translation competence model. *Meta*, 48(1–2), 43–66.
15. Pym, A. (2010). *Exploring Translation Theories*. Routledge, 193 p.
16. Schäffner, C. (2012). *Rethinking Translation*. Routledge, 866–883.
17. Zorivchak, R. (2005). *Realii i pereklad*. Lviv: LNU.

## DEVELOPING TRANSLATORS' LINGUISTIC COMPETENCE IN THE FIELD OF CIVIL PROTECTION (ENGLISH-UKRAINIAN LANGUAGE PAIR)

**Malaniuk Mariia Stepanivna**

*Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages and Translation Studies*

*Lviv State University of Life Safety*

*35, Kleparivska Str., Lviv, Ukraine*

*<https://orcid.org/0000-0002-1290-0407>*

*The article examines the methodological features of teaching translation for specific purposes in the English-Ukrainian language pair within the field of civil protection, compared with foreign language teaching. The relevance of the study is determined by the growing demand for highly qualified translators capable of ensuring accurate and prompt interlingual communication in emergency situations, under time constraints and increased responsibility. The aim of the article is to identify methodological differences between these types of instruction through the prism of translation competence specific to the English-Ukrainian language pair. The study analyses contemporary theoretical approaches to translation competence and outlines the contribution of Ukrainian scholars to this field. It has been established that translation competence in civil protection is an integrated, multi-level system comprising bilingual, terminological, genre-stylistic, strategic, instrumental, and professional sub-competences. Their interaction ensures adequacy, accuracy, and functional appropriateness of translation in crisis communication. Particular attention is paid to terminological competence, a core component that ensures precision in translating texts for specific purposes, namely in the sphere of civil protection. The study substantiates the effectiveness of a combination of methodological approaches, including communicative, authenticity-based, corpus-driven, and technology-oriented approaches, as well as the principle of gradual progression. Terminology-oriented exercises (term identification and thematic glossary development) are proposed to integrate analytical, research, and digital skills. The findings demonstrate that the use of electronic learning environments enhances the acquisition of specialised vocabulary and the development of professional skills. The results confirm the need to develop specialised methodologies for translator training in the field of civil protection, taking into account its terminological, genre-specific, and functional characteristics.*

**Key words:** *linguistic translation competence, English-Ukrainian language pair, translation in civil protection, terminology-oriented exercises, translation teaching methodology, communicative and corpus-based approaches, translation for specific purposes.*



Стаття поширюється на умовах  
ліцензії відкритого доступу  
(CC BY 4.0)

Дата першого надходження статті до видання: 12.03.2026  
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 08.04.2026  
Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.05.2026